

Nummer Toegang: 242

**Plaatsingslijst van het archief van het gilde
van lakenwerkers en -bereiders en
droogscheerders, 1638-1793**

Archief Delft

I N H O U D S O P G A V E

B ESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF.....	5
Inleiding.....	5
Literatuur:.....	6
B ESCHRIJVING VAN DE ARCHIEFBESTANDELEN.....	7

Beschrijving van het archief

Naam van het archief:

archief van het gilde van lakenwerkers en -bereiders en droogscheerders, 1638-1793

Nummer van het archief:

242

Archiefbewaarplaats:

Archief Delft

Samenvatting:

Nader in te vullen.

Inleiding

De gilden hebben hun oorsprong in de middeleeuwse steden. Het zijn verenigingen van ambachtlieden die tot doel hadden de belangen van hun leden (veelal de gildenmeesters uit een bepaalde beroepsgroep) te behartigen. Daarnaast hadden gilden aanvankelijk een belangrijke sociaal-religieuze functie. De leden kregen bijstand in geval van ziekte. Veel gilden hadden een altaar in een parochiekerk, waar missen voor de leden en hun familie opgedragen werden. Na de Reformatie in 1572 verloren de gilden hun religieuze betekenis. Ook Delft telde talloze gilden. Er zijn (veelal fragmentarische) archieven bewaard gebleven van de gilden van de apothekers, de bakkers, de chirurgijns, de goud- en zilversmeden, de kleermakers en enkele andere beroepsgroepen.

Delft telde in de zeventiende eeuw een gilde van lakenwerkers en droogscheerders. Hoe lang het toen al bestond, is onduidelijk. In deze periode kregen de bovenlokale contacten van de lakenwerkers in Holland en West-Friesland een structureel karakter. Vanaf 1638 vergaderden de lakenwerkersgilden uit Alkmaar, Amsterdam, Delft, Dordrecht, Enkhuizen, Gouda, Haarlem, Hoorn, Leiden en Rotterdam. Deze bijeenkomst werd ook wel de 'synode van het lakenbereiders of droogscheerdersgilde' genoemd (inv.nr. 3). De meest omvangrijke stukken in het archief van het Delftse lakenwerkersgilde hebben betrekking op de synode. De besluiten die genomen werden, zijn over de periode 1638-1793 bewaard gebleven (inv.nrs. 1 en 3). De werkstakingen die in de jaren dertig van de zeventiende eeuw regelmatig uitbraken onder de lakenwerkers die loonsverhoging eisten, vormden de aanleiding voor de oprichting van de synode. De gilden in de verschillende steden wilden na onderling overleg maatregelen tegen de arbeiders nemen.

Stelden de gilden in de Middeleeuwen veelal in overleg met het stadsbestuur regels op, in de zeventiende eeuw reguleerden de Staten van Holland en West-Friesland de lakenwerkersgilden in de hierboven vermelde steden, door middel van plakkatens. Het oudste nog bewaard gebleven plakkaat dateert van 17 juli 1638 (inv.nr. 3). Hierin wordt bepaald dat de gildenmeesters slechts knechten aan mogen nemen die niet bij een andere meester in dienst zijn. Tevens wordt gesteld dat wanneer in een van de steden een opstand onder de lakenwerkers uitbreekt, de gildenbestuurders uit de andere steden de opstand ter plaatse moeten sussen. Deze bepaling was er niet voor niets: de lakenwerkers stonden al in de Late Middeleeuwen bekend als een ruig en opstandig volkje.

Het Delftse lakenwerkersgilde werd bestuurd door zogenaamde overlieden of hoofdmannen (inv.nr. 3). In de achttiende eeuw werd jaarlijks een gildenmaaltijd gehouden (inv.nr. 2). In de loop van deze eeuw raakte de Hollandse lakenindustrie in verval. In 1793 werd de laatste bijeenkomst van de lakenwerkerssynode gehouden (inv.nr. 1). In deze tijd gingen tevens stemmen op om het corporatieve gildenstelsel te vervangen door dat van bedrijfs- en verkeersvrijheid, waarbij de gilden uiteindelijk afgeschaft zouden worden. De gilden werden in de praktijk echter pas opgeheven in 1818. Of het Delftse lakenwerkersgilde tot dat jaar bestaan heeft, is onduidelijk.

Het archief van het gilde, dat de periode 1638-1793 beslaat, werd gevormd door het gildenbestuur. Dat stelde zelf stukken op en verwierf afschriften van de synodebesluiten. Het archief werd waarschijnlijk bewaard in de gildenkist bij een van de bestuurders thuis. Na de opheffing van het gilde zal het archief overgebracht zijn naar het stadhuis.

Literatuur:

Beschrijving van de archiefbestanddelen

- 1** Afschriften van besluiten van de gilden van Holland en West-Friesland, 1643-1793. 1 omslag
- 2** Stukken betreffende de gildemaaltijden, 1709-1761. 1 omslag
- 3** Besluiten van de gilden van Holland en West-Friesland, met afschriften van plakaten van de Staten betreffende het gilde, 1638-1745. 1 deel
N.B. Sinds 1638 werden vergaderingen gehouden van de gilden der lakenbereiders en droogscheerders in Dordrecht, Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam, Gouda, Rotterdam, Alkmaar, Hoorn en Enkhuizen. Geschenk van de Erven van der Goes van Naters.